

01.11.2021

Asia/28

§ 793

Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön perustaminen

HEL 2021-010581 T 00 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Jussi Halla-ahon ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi
Paiju Tyrväinen, palvelun päällikkö, puhelin: 310 29874
paiju.tyrvainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön perustamiskirja
- 2 Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön säännöt
- 3 Säätiön toimintasuunnitelma vuosille 2022 - 2024
- 4 Säätiön hankevaiheen rahoitussuunnitelma ja talousarvio vuosille 2021 - 2023
- 5 Kaupunginhallituksen päätös valtion ja kaupungin välisen yhteistyösopimuksen hyväksymisestä
- 6 Valtion ja kaupungin välinen yhteistyösopimus uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toteuttamiseksi
- 7 Ohjausryhmän asettaminen ja hankeorganisaation perustaminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus hyväksyy Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiö sr:n perustamisen yhdessä valtion kanssa liitteinä 1–4 olevien perustamisasiakirjojen mukaisesti ja valtuuttaa kansliapäällikön allekirjoittamaan säätiön perustamiskirjan kaupungin puolesta.

Kaupunginhallitus osoittaa 25 000 euron suuruisen määrärahan talousarvion kohdasta 8 06 02 (Arvopaperit, Muut kohteet, kaupunginhallituk-

sen käytettäväksi) kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston käyttöön säätiön peruspääomaa varten.

Kaupunginhallituksen päätös on ehdollinen kunnes valtio on tehnyt vastaavan päätöksen.

Esittelijän perustelut

Valtion ja kaupungin välinen yhteistyösopimus

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Helsingin kaupunki asettivat 19.3.2018 selvitysryhmän Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon kehittämistä ja mahdollisen uudisrakennuksen selvittämistä varten. Selvitys julkistettiin 21.8.2018 ja siinä suositeltiin vahvasti uuden kansainvälistä huipputasoa edustavan arkkitehtuuri- ja designmuseon perustamista Helsinkiin.

Pormestari asetti 12.10.2018 § 144 yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa valmisteluhankkeen edistämään uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toteuttamista. Tavoitteena oli laatia konseptisuunnitelma, jonka pohjalta valtio, kaupunki sekä Arkkitehtuurimuseota ja Designmuseota ylläpitävät säätiöt voisivat päättää hankkeen jatkovalmistelusta ja sen edellyttämistä toimenpiteistä.

Selvityksen tuloksena valmistuneen museokonseptin lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö ja kaupunki ovat valmistelleet museon hallinnointia ja rahoittamista koskevan mallin. Mallin mukaan museon kokoelmien omistajuudesta vastaisi perustettava uusi säätiö (jäljempänä museosäätiö).

Museosäätiön hallintaan siirtyisivät uuteen museoon yhdistyvien Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon nykyisten säätiöiden kokoelmat. Museosäätiö vastaisi museon varainhankinnasta ja hallitsisi museon pääomaa, jonka tuotolla katettaisiin osa museon toimintamenoista mukaan lukien museorakennuksen vuokratulot ja muut kiinteistömenot. Museon toiminnasta vastaisi perustettava osakeyhtiö. Säätiö ja osakeyhtiö sopisivat museon kokoelmien hallinnoinnista ja hoidosta keskinäisellä sopimuksella. Museon henkilöstö olisi osakeyhtiön palveluksessa. Osakeyhtiö toimisi museolain tarkoittamana museon ylläpitäjänä, jolle opetus- ja kulttuuriministeriö voisi maksaa käyttökustannuksiin tarkoitettua valtionosuutta.

Valtio ja kaupunki pääomittaisivat museosäätiötä saman suuruisin osuuksin. Tavoitteena on, että pääoman määrä olisi yhteensä 150 miljoonaa euroa siten, että valtion ja kaupungin osuudet olisivat kummankin 60 miljoonaa euroa ja yksityisen pääoman osuus vähintään 30 miljoonaa euroa. Yksityisen pääoman hankkiminen olisi perustettavan museosäätiön tehtävä.

Valtioneuvosto teki vuoden 2020 neljännen lisätalousarvioesityksen yhteydessä uutta arkkitehtuuri- ja designmuseota koskien pöytäkirjamerkinnän, jonka mukaan hallitus sitoutuu osallistumaan perustettavan säätiön pääomittamiseen enintään 60 miljoonalla eurolla. Valtion rahoitusta koskevat lopulliset päätökset edellyttävät Helsingin kaupungin sitovia päätöksiä saman suuruudesta pääomittamisesta sekä valtiota tyydyttävää sopimusta museorakennuksesta, museon vuokrasopimuksen sisällöstä sekä muista hankkeen toteuttamiseen ja museon ylläpitoon liittyvistä reunaehdoista. Museota varten toteutettaisiin uudisrakennus Eteläsatamaan.

Helsingin kaupunki on käynnistänyt maaliskuun 2021 aikana Makasiinirannan kokonaiskehittämistä koskevan suunnittelu- ja konseptikilpailun, joka on meneillään. Alue sisältää varauksen uutta arkkitehtuuri- ja designmuseota varten. Tavoitteena on järjestää museosta erillinen arkkitehtuurikilpailu sekä päättää erikseen rakennushankkeen toteuttamistavasta.

Uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toteuttamiseksi valmisteltiin valtion ja kaupungin välinen yhteistyösopimus, jossa sovittiin hankkeen aikaisten kustannusten jaon periaatteista. Tiede- ja kulttuuriministeri sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö allekirjoittivat sopimuksen valtion puolesta ja pormestari sekä kansliapäällikkö kaupungin puolesta 24.3.2021. Samalla määriteltiin, että sopimus tulee voimaan, kun talouspoliittinen ministerivaliokunta on sitä puoltanut ja Helsingin kaupunginhallitus on sen hyväksynyt.

Kaupunginhallitus hyväksyi yhteistyösopimuksen 29.3.2021 § 25 ja merkitsi samalla tiedoksi hankkeen ohjausryhmän asettamisen.

Kaupunginhallituksen päätös on esityksen liitteenä 5 ja yhteistyösopimus liitteenä 6.

Ohjausryhmä ja hankeorganisaatio

Museohankkeelle on asetettu ohjausryhmä toimikaudelle 24.3.2021–31.12.2023. Ohjausryhmän tehtävänä on

- ohjata ja edistää hanketta ja sen tavoitteiden toteutumista
- vastata hankkeen koordinoinnista yhteistyössä hankejohtajan kanssa
- toimia hankkeen osapuolten välisenä yhteistyöelimenä
- tarjota asiantuntemusta ja tukea hankeorganisaatiolle
- seurata hankkeen taloutta ja varainhankinnan edistymistä
- ohjata hankevaiheeseen kuuluvaa selvitys- ja suunnittelutyötä liittyen säätiön perustamiseen, toiminnan ja toimintamallin suunnitteluun sekä rakennushankkeen valmisteluun

- osallistua hankkeen viestintään sekä hankkeen vuorovaikutteisuutta ja osallisuutta lisäävien toimenpiteiden suunnitteluun.

Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii Valtiokonttorin pääjohtaja Timo Laitinen. Kaupungin edustajina ohjausryhmässä ovat rahoitusjohtaja Tuula Saxholm kaupunginkansliasta, toimialajohtaja Tommi Laitio kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta sekä maankäyttöjohtaja Rikhard Manninen kaupunkiympäristön toimialalta.

Samalla sovittiin perustettavasta hankeorganisaatiosta. Kaupunki on palkannut hankejohtajaksi Kaarina Gouldin, joka raportoi ohjausryhmälle hankkeen etenemisestä. Hankejohtaja on aloittanut 1.5.2021 ja toimii tällä hetkellä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan organisaatiossa. Museosäätiön perustamisen jälkeen hän siirtyy säätiön alaisuuteen yhdessä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle palkatun hankkeen projekti-suunnittelijan kanssa.

Sopimus ohjausryhmän asettamisesta ja hankeorganisaation perustamisesta on liitteenä 7.

Hankeajan rahoitus

Hankkeen aikaisten kustannusten jaosta on sovittu valtion ja kaupungin välisessä yhteistyösopimuksessa.

Valtio ja kaupunki laativat yhteisesti katettavista kuluista kustannusarvion siten, että kummankin osuus on vuosina 2021–2023 yhteensä enintään 500 000 euroa. Kustannuksiin sisältyvät museohankkeen ohjausryhmän ja hankeorganisaation kustannukset, hankejohtajan ja muun henkilökunnan palkkaamisesta aiheutuvat henkilöstökustannukset sekä yhteisesti sovittujen selvitysten ja suunnitelmien laatimisesta sekä viestinnästä aiheutuvat kustannukset.

Helsingin kaupungin ehdollinen sitoutuminen

Kaupunginhallituksen aiemmin hyväksymä yhteistyösopimus sisältää kaupungin näkökulmasta seuraavia reunaehtoja:

- Kaupunki osallistuu uuden museon pääomittamiseen korkeintaan samalla summalla kuin valtio. Valtio on alustavasti sitoutunut korkeintaan 60 miljoonan euron kertaluonteiseen pääomittukseen.
- Varsinainen rahoituspäätös tehdään vasta hyväksyttävän hankesuunnitelman vahvistuttua. Rahoituspäätös edellyttää arkkitehtuurikilpailun järjestämisen vaatimat lähtötiedot museon sijoittamiseksi Makasiinirantaan, Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon säätiöiden lopullisen sitoutumisen hankkeeseen sekä uskottavan talous- ja liiketoimintasuunnitelman.

- Kaupunki sitoutuu Makasiininrannan tontin rakentamiskelpoiseksi saattamiseen.
- 60 miljoonan euron pääomitusinvestoinnista on tehty alustava varaus taloussuunnitelmassa vuoden 2023 talousarvioon.
- Kaupunki ei osallistu museon käyttötalouden kustannusten kattamiseen eikä muutoinkaan museon toiminnan rahoittamiseen.
- Uuden museon tulee edustaa laadultaan, näkyvyydeltään ja vaikuttavuudeltaan kansainvälistä huipputasoa.
- Säätiön hallitus muodostetaan asiantuntijapohjalta.
- Museon paikkana on Eteläsatama.

Muut ehdolliset pääomittajat

Tavoitteena on hankkia valtion ja kaupungin rahoitusosuuksien lisäksi 30 miljoonaa euroa yksityisiä varoja peruspääomaan. Helsingin kaupungille on tähän mennessä tehty ehdollisia sitoumuksia yhteensä 24 miljoonan euron arvosta seuraavasti:

- Jane ja Aatos Erkon säätiön 29.3.2021 tekemä 20 miljoonan euron ehdollinen pääomitus päätös hankkeen toteutuessa hankesuunnitelman mukaisesti. Ehtoina myös mm. uskottava liiketoimintasuunnitelma ja osaava johto.
- Stiftelsen för utbildning och kultur på svenska i Finlandin 7.4.2021 tekemä kahden miljoonan euron ehdollinen pääomitus päätös hankkeen toteutuessa hankesuunnitelman mukaisesti. Päätökseen liittyy ruotsinkielisyyteen ja pohjoismaiseen osaamiseen liittyviä ehtoja.
- Suomen kulttuurirahaston kahden miljoonan euron ehdollinen pääomitus päätös hankkeen toteutuessa hankesuunnitelman mukaisesti.

Arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön perustaminen

Nyt perustettavan Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön perustamisasiakirjat on valmisteltu yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, Helsingin kaupungin, hankkeen ohjausryhmän, Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon hallitusten sekä hankeorganisaation edustajien kesken. Säätiön säännöt ovat käyneet Patentti- ja rekisterihallituksen ennakkotarkastuksessa.

Säätiön nimi on Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiö sr, ruotsiksi Stiftelsen Finlands arkitektur- och designmuseum ja englanniksi

Foundation for the Finnish Museum of Architecture and Design. Säätiön kotipaikka on Helsinki.

Säätiön tarkoituksena on edistää ja tukea arkkitehtuuri- ja designmuseotoimintaa sekä edistää, tukea ja tehdä tunnetuksi arkkitehtuuria ja muotoilua. Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö

- perustaa uuden, kansainvälisesti korkeatasoisen ja pohjoismaisesti merkittävän arkkitehtuuri- ja designmuseon Helsingin Eteläsatamaan. Museo ja sille rakennettava uudisrakennus edustavat kansainvälistä huipputasoa laadultaan, näkyvyydeltään ja vaikuttavuudeltaan. Uuden museon toiminta tulee järjestää niin, että sillä on edellytykset täyttää valtakunnallisen vastuumuseon kriteerit.
- omistaa kansallisesti merkittävät muotoilun ja arkkitehtuurin koekolmat, joita museo hallinnoi ja kehittää
- omistaa ja hallinnoi yhtiöitä, joilla toteutetaan museotoimintaa sekä museotoimintaan liittyviä tehtäviä ja palveluita
- kehittää, edistää ja ylläpitää kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja ja yhteiskuntasuhteita
- huolehtii, että museolla on edellytykset kehittää ja edistää kulttuuriperintötyötä sekä kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta
- huolehtii, että museolla on edellytykset kehittää ja edistää arkkitehtuuria ja muotoilua tekemällä niitä tunnetuksi sekä toimia alansa valtakunnallisena asiantuntijana
- huolehtii, että museolla on edellytykset kehittää ja edistää museoiden yhteistyötä arkkitehtuuri- ja designmuseotoimintaan liittyen.

Säätiö voi sääntöjen mukaan toteuttaa tarkoitustaan myös muilla toimintamuodoilla. Se voi toteuttaa tarkoitustaan omassa toiminnassaan, kokonaan ja osittain omistamiensa yhtiöiden kautta sekä yhteistyössä toisten organisaatioiden kanssa. Säätiö voi tuottaa toimintamuotojensa mukaisesti etua Helsingin kaupungille ja Suomen valtiolle.

Säätiön perustamiskirja on esityksen liitteenä 1 ja säännöt liitteenä 2. Säätiön toimintasuunnitelma vuosille 2022–2024 on liitteenä 3. Punaisella merkityt kohdat toimintasuunnitelmassa täydennetään säätiön hallituksen nimittämisen jälkeen. Säätiön taloussuunnitelma vuosille 2021–2023 on liitteenä 4.

Valtiontukiarviointi säätiön perustamisvaiheessa

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimukseen (SEUT) 107 (1) artiklan mukaan jäsenvaltion myöntämä tai valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua

suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Euroopan komission tiedonannon mukaan valtioneuvoston päätöksiä sovelletaan ainoastaan silloin, kun tuensaajana on yritys. Yrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa yksikköä riippumatta sen oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluita tarjotaan markkinoilla (komission tiedonanto valtioneuvoston päätöksestä 2016/C 262/01 (jäljempänä käsitetiedonanto), kohdat 6-12).

Valtioneuvoston päätöksissä on selvitettävä, harjoittaako perustettava säätiö valtioneuvoston päätösten mukaista taloudellista toimintaa.

Käsitetiedonannon mukaan tiettyjen kulttuuriin ja kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvien toimintojen erityisluonteen vuoksi ne voidaan järjestää toisin kuin kaupalliselta pohjalta, eivätkä ne siksi ole luonteeltaan kaupallisia. Komissio katsoo, että yleisölle ilmaisen kulttuuritoiminnan toiminnan julkisella rahoituksella on pelkästään sosiaalinen ja kulttuurillinen tarkoitus, joka ei ole luonteeltaan taloudellinen. Toiminnan luonnetta ei muuta taloudelliseksi se, että osallistujien on maksettava maksu, joka kattaa vain osan todellisista kustannuksista, koska maksua ei voida katsoa todelliseksi korvaukseksi tarjotusta palvelusta (käsitetiedonanto, kohta 34). Lisäksi komissio katsoo, että monet kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvät toiminnot eivät ole korvattavissa, minkä vuoksi todellisia markkinoita ei ole. Komission mukaan myös nämä toiminnot on katsottava luonteeltaan muiksi kuin taloudellisiksi (käsitetiedonanto, kohta 36).

Perustettavan säätiön harjoittama toiminta ei ole luonteeltaan taloudellista, vaan kyse on kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvistä erityisluonteisista toiminnoista, jotka järjestetään muutoin kuin kaupalliselta pohjalta. Perustettavan säätiön toiminnoissa on lisäksi kyse sellaisista kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvistä toiminnoista, joille ei ole todellisia markkinoita. Edellä kuvattujen perustelujen mukaisesti säätiön perustamisvaiheen rahoitukseen ei sisälly SEUT 107 (1) artiklan mukaista valtioneuvostoa.

Hankkeen eteneminen

Hanke on edennyt hyvässä yhteisymmärryksessä valtion, kaupungin, hankkeen ohjausryhmän, Arkkitehtuurimuseon, Designmuseon ja hankeorganisaation kesken. Hankeorganisaatiolle on osoitettu hankeajalle valtion ja kaupungin rahoitus. On tarkoituksenmukaista, että hankkeen edistämiseksi perustetaan säätiö, jolla on itsenäinen talous ja jonka lukuun voidaan tehdä sitoumuksia.

Päätös uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toteuttamisesta ja säätiön pääomittamisesta tehdään suunnittelu- ja selvitysaineiston valmistuttua. Päätös edellyttää valtion, kaupungin, yksityisten pääomittajien sekä nykyisten Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon säätiöiden hyväksyntää.

Säätiön perustajina valtio ja kaupunki vastaavat säätiön ensimmäisen hallituksen nimittämisestä kuultuaan Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon säätiön hallituksia. Kaupungin osalta säätiön hallituksen jäsenistä päättää kaupunginhallituksen konsernijaosto hallintosäännön 8 luvun 3 §:n 1 kohdan nojalla. Hallituksen jäsenten nimeäminen on tarkoitus esittää konsernijaoston päätettäväksi vielä tämän vuoden aikana.

Säätiö perustetaan minimipääomalla 50 000 euroa valtion ja kaupungin vastatessa kumpikin 25 000 euron osuudesta. Valtion rahoitusosuuden siirtäminen oikeaan talousarviokohtaan toteutetaan valtion vuoden 2021 neljännen lisätalousarvion yhteydessä marraskuussa.

Kaupungin päätös on ehdollinen, kunnes valtio on tehnyt vastaavan päätöksen säätiön perustamisesta ja minimipääoman osoittamisesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi
Paiju Tyrväinen, palvelun päällikkö, puhelin: 310 29874
paiju.tyrvainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön perustamiskirja
- 2 Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön säännöt
- 3 Säätiön toimintasuunnitelma vuosille 2022 - 2024
- 4 Säätiön hankevaiheen rahoitussuunnitelma ja talousarvio vuosille 2021 - 2023
- 5 Kaupunginhallituksen päätös valtion ja kaupungin välisen yhteistyösopimuksen hyväksymisestä
- 6 Valtion ja kaupungin välinen yhteistyösopimus uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon toteuttamiseksi
- 7 Ohjausryhmän asettaminen ja hankeorganisaation perustaminen

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus